

Tisdagen den 12 november

Kl. 16.00

Förhandlingarna leddes av herr andre vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 31 oktober och den 1 november.

§ 2 Ang. de framtida sysselsättningsmöjligheterna för anställda vid Cementas anläggningar i Hällekis

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Janssons (s) i kammarens protokoll för den 24 oktober intagna fråga, nr 287, och anförde:

Herr talman! Herr Jansson har frågat mig hur jag bedömer de framtida sysselsättningsmöjligheterna för de anställda vid Cementas anläggningar i Hällekis mot bakgrund av den strukturutredning som föreslår Hällekisfabrikens nedläggning samt hur jag allmänt ser på de privata företagens ansvar att medverka till alternativa sysselsättningar vid företagsnedläggelser.

Sedan i vintras håller en arbetsgrupp under landshövding Frithiofson på att undersöka möjligheterna att skaffa ersättningssysselsättning till Hällekis, om nedläggning av cementproduktionen skulle komma i fråga. Sedan en preliminär strukturplan redovisats beträffande cementindustrin inom Euroc-koncernen har arbetsgruppens ansträngningar aktiverats. Gruppen har kontakter med ett tiotal allvarligt intresserade företag, och mer direkta förhandlingar pågår med tre företag.

Rent allmänt anser jag att företag, som har stor betydelse för sysselsättningen på en ort, bör känna ett sådant ansvar för sina anställda att företaget gör sina yttersta ansträngningar att fortsätta driften eller, där detta inte är möjligt, att företaget gör betydande insatser för att skaffa alternativ sysselsättning.

I Hällekis är cementfabriken den dominerande utkomstmöjligheten. Cementa måste därför enligt min mening tilldelas ett stort ansvar för att de anställda skall få nya arbeten vid en nedläggning av Hällekisfabriken.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för ett enligt mitt sätt att se positivt svar på min fråga. Jag hoppas att det svar som industriministern har gett kommer att lugna många oroliga anställda vid Cementas fabrik i det lilla samhället Hällekis.

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. de framtida
sysselsättningsmöj-
ligheterna för
anställda vid
Cementas anlägg-
ningar i Hällekis*

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. de framtida
sysselsättningsmög-
ligheterna för
anställda vid
Cementas anlägg-
ningar i Hällekis*

Hällekis är ett efter svenska förhållanden synnerligen unikt samhälle. När man har rest in där har man mötts av en skylt som har upplyst om att här slutar allmän väg. Den skylten har varit ganska betecknande för de förhållanden som har rått i Hällekis. Det har varit ett slags privatsamhälle, där företaget Cementa ägt all mark, alla gator och vägar, vatten- och avloppsanläggningar, eldistribution och många bostäder. I snart 100 år har Cementakoncernen exploaterat kalken i Kinnekulle och med hjälp av den trägna bofasta befolkningen tillverkat cement här med stor framgång och med stora vinster för företaget. Det är därför inte att undra på att besvikelsen och förbittringen i bygden blev stor när Euroc-koncernen meddelade att man i en strukturutredning kom fram till att Hällekisfabriken sannolikt skulle komma att läggas ned och att cementtillverkningen skulle upphöra. De ca 300 anställda i företaget och de 1 000 invånarna i det lilla samhället upplevde detta som ett svek och ansåg att det hela avslöjade en upprörande brist på socialt samhällsansvar från det företag de troget hade tjänat under många år. Till saken hör att företaget tidigare vägrat att släppa ifrån sig någon som helst mark som skulle möjliggöra etablering av andra industrier i samhället. Uppenbarligen ville man undvika konkurrens om arbetskraften.

Nu är det inte rimligt att till varje pris kräva att man alltid skall tillverka cement i Hällekis. Det kan ur miljö- och andra synpunkter vara positivt om exploateringen av det vackra Kinnekulle upphör. Men vad jag och många med mig anser att man bör kunna kräva är att den mycket rika Euroc-koncernen känner sitt ansvar och aktivt medverkar till att skaffa alternativa sysselsättningar. Jag är tacksam över den allmänna deklaration som industriministern gör i svaret beträffande det ansvar som företagen i sådana sammanhang bör känna.

Jag vill avslutningsvis bara ställa en följdfråga till industriministern. Genom att Euroc-koncernen har köpt Gullhögens cementfabrik har det skapats ett monopol på cementtillverkningen i Sverige, och jag vill veta på vilket sätt regeringen tänker skaffa sig vederbörligt inflytande i detta cementmonopol.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill gärna säga att i det arbete som bedrivs av arbetsgruppen för Hällekis har Cementa deltagit och visat ett positivt intresse för att medverka, genom markupplåtelse och på annat sätt. Min förhoppning är att man skall kunna bryta den ensidighet i näringslivet som har rått i Hällekis, om en nedläggning nu kommer i fråga.

På den fråga som är ställd vill jag svara att i det avtal som har träffats mellan regeringen och Euroc ingår att – och det har ju riksdagen tagit ställning till – staten skall vara representerad med två representanter i styrelsen och dessutom suppleanter, revisor och revisorsuppleanter. Vi har också en övervakning av prisutvecklingen. Denna är avtalsbunden liksom leveransförpliktelseerna. Vid bolagsstämman den 15 augusti i år tillträdde de statliga representanterna i styrelsen. De får nu möjligheter

att följa utvecklingen och ta del av den strukturplan som har presenterats och som styrelsen så småningom skall ta ställning till.

Vi hade också i avtalet skrivit in en överenskommelse om att strukturplanen skulle göras upp i samarbete med de anställda och i nära kontakt med kommunen. Motivet härför var att vi så tidigt som möjligt ville få veta vad som skulle komma att inträffa inom cementindustrin. Om nedläggningar kom i fråga skulle vi då också kunna vidta åtgärder för att klara problemen för dem som kunde bli berörda – de anställda och kommunerna. Jag anser att vi med den strukturplan som föreligger har fått ett gott grepp om vad som kan komma att ske och att vi också har stora möjligheter att på ett mera tillfredsställande sätt än vad som ofta varit fallet kunna möta svårigheterna och bistå de anställda.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för detta uttalande från industriministern. Det är ju så att den arbetsgrupp som tydligt med stor framgång leds av landshövdingen i Skaraborgs län Karl Frithiofson har kontakter med – som det sägs i frågesvaret – ett tiotal olika företag. Ett av dem har beaktgjorts i pressen – nämligen det norska Ankerløkken. Om dessa förhandlingar får ett positivt resultat kanske man kan hoppas att flera människor kommer att bli sysselsatta i Hällekis än tidigare. Jag vill gärna fråga om industriministern delar den bedömningen.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag delar den förhoppningen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Ang. säkerhetsbestämmelserna för transporter av farligt gods

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr *Hallgrens* (vpk) i kammarens protokoll för den 31 oktober intagna fråga, nr 309, till herr socialministern och anförde:

Herr talman! Herr Hallgren har frågat socialministern om han anser att säkerhetsbestämmelserna för transporter av farligt gods är tillfredsställande och att bevakningen av dessa sker på ett tillfredsställande sätt.

Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

När det gäller nationella järnvägs-, sjö- och lufttransporter av farligt gods finns sedan flera år tillbaka en reglering som i princip motsvarar internationella bestämmelser. Ansvar för tillämpningen av bestämmelserna ligger hos respektive förvaltningsmyndighet, dvs. SJ, sjöfartsverket och luftfartsverket, varvid arbetarskyddsstyrelsen fullgör viktiga uppgifter såvitt avser dess verksamhetsområde.

I propositionen 1973:143 angående godkännande av den europeiska

Nr 119

Tisdagen den
12 november 1974

Ang. säkerhetsbestämmelserna för transporter av farligt gods

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. säkerhetsbe-
stämmelserna för
transporter av
farligt gods*

överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg m. m. lades fram förslag även till en förbättrad säkerhetsmässig reglering av inrikes vägtransporter av farligt gods och till organisatoriska former för denna reglering.

Förslagen, som godkändes av riksdagen, innebär att de nationella vägtransporterna av farligt gods regleras inom ramen för den på olika varuområden gällande produktkontrollagstiftningen. Detta har till följd bl. a. att statens industriverk har hand om regleringen i fråga om brandfarliga och explosiva varor, produktkontrollnämnden regleringen i fråga om hälso- och miljöfarliga varor och statens strålskyddsinstitut regleringen i fråga om radioaktiva varor. Vad gäller brandfarliga och explosiva varor, som volymmässigt utgör de mest betydande transporter av farligt gods, samt radioaktiva varor finns redan utförliga bestämmelser. Inom området hälso- och miljöfarliga varor utarbetas för närvarande särskilda föreskrifter rörande giftiga och frätande ämnen. Bestämmelserna torde komma att utfärdas under första halvåret 1975. Statens industriverk har till uppgift att samordna föreskrifterna på de olika transportområdena.

Transporterna av farligt gods har en mycket stor omfattning. Jag behöver bara nämna transporter av olja och oljeprodukter. En fullständig kontroll av att varje enskild transport sker i överensstämmelse med gällande föreskrifter är knappast möjlig att genomföra. Enligt min mening fungerar polisens och övriga myndigheters övervakning på ett tillfredsställande sätt.

Inom en stor del av det aktuella området finns redan tillfredsställande bestämmelser. I fråga om vissa varugrupper behöver bestämmelserna kompletteras. Som framgår av vad jag nyss sagt pågår arbetet härmed. Jag räknar med att en fullständig översyn skall vara genomförd inom en inte alltför avlägsen framtid.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret som var ganska utförligt. Min fråga är närmast föranledd av ett lastbilshaveri på riksväg 15 i Hörby i slutet av förra månaden, där en tung lastbil lastad med fruset kött och natriumcyanid havererade. Bilen tillhörde ett etablerat storföretag i transportbranschen. När haveriet hade inträffat trädde representanter för företaget fram och bedyrade att så här skall det inte gå till – och sade samtidigt att man inte kunde förstå varför säkerhetsbestämmelserna inte hade följts. Man deklarerade också att företaget skulle företa en utredning av det här fallet.

Den här lastningen strider helt naturligt mot gällande bestämmelser. Men fråga är om det är möjligt att nå önskvärd effekt bara med hit-tillsvarande bestämmelser och med den eventuella skärpning som träder i kraft nästa år.

Jag har den bestämda uppfattningen att transporter av giftiga ämnen måste få en ännu större uppmärksamhet. Vi kan inte slippa ifrån transporter av detta slag – det vore orealistiskt att tänka sig – men väsentligt

radikalare ingrepp måste göras för att nå en sådan säkerhet att nära nog alla riskmoment är eliminerade så att framtida katastrofer kan förebyggas. En åtgärd är att transporter av de farligaste ämnena alltid sker med poliseskort eller annan eskort och med begränsad hastighet. Ett sådant förfarande skulle eliminera riskerna för kollisioner med mötande trafik. Det skulle också garantera att rätt anpassad hastighet hölls. Det skulle vidare skapa tryggare arbetsförhållanden för de chaufförer som tvingas utföra sådana transporter.

Jag anser även att en skärpt kontroll av de utländska lastbilstransporterna inom landet är nödvändig. Här kunde man förfara på samma sätt – så snart en utländsk lastbil kommer in i landet skulle den omfattas av denna kontroll. Frågan om kostnaderna härför kan naturligtvis lösas på olika sätt. En logisk lösning är att transportföretaget självt står för kostnaderna för en skärpt övervakning och kontroll. De utländska chaufförerna har också många gånger svårt att följa de arbetstidsbestämmelser som gäller här i landet.

En sådan omedelbar kontroll skulle också göra det möjligt för de svenska myndigheterna att stoppa transporter med fordon som inte fyller de säkerhetskrav som ställs. Polisövervakning av farliga transporter på landsväg är ett radikalt ingrepp i den hittills tillåtna hanteringen, men jag anser den vara nödvändig för att förhindra kommande haverier och olyckor.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag har inte närmare kännedom om den händelse som herr Hallgren har beskrivit. Vi har försökt att undersöka fallet, och så långt vi har kunnat förstå har det varit fråga om en otydlig märkning av emballaget. Det innebär att man inte kunnat få kontroll över vad lasten i sin helhet innehöll och att giftiga ämnen transporterades tillsammans med matvaror.

Jag delar uppfattningen att det här kan vara nödvändigt med kompletterande bestämmelser, och det har, som jag sagt, redan påbörjats ett sådant arbete. Avsikten är bl. a. att utfärda detaljbestämmelser i fråga om märkning av giftiga och frätande ämnen. En förbättring är således att vänta.

Vad herr Hallgren i övrigt sagt har jag ingenting att invända emot. Vi får fundera över hur långt man skall behöva gå för att få en efterlevnad av gällande bestämmelser.

Herr HALLGREN (vpk):

Herr talman! Jag tackar för det som industriministern senast sade: att han inte har någonting att invända mot att överväga de åtgärder som jag har angett som behövliga. Jag kan bara säga att en viktig detalj är att chaufförerna själva får reda på vad det är för slags gods de transporterar. Ett förfarande med skydd i form av eskort, när chauffören har verkligen farliga ämnen på sin lastbil, ger honom en betryggande arbetsro,

Tisdagen den
12 november 1974

*Om slopande av
ramen för igång-
sättningstillstånd
för vissa småhus*

och det är naturligtvis av största vikt. Samtidigt ger det samhället ett större skydd än det förfaringsätt som nu används. Detta är bara att poängtera.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om slopande av ramen för igångsättningstillstånd för vissa småhus

Herr bostadsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Ekinges* (fp) i kammararens protokoll för den 31 oktober intagna fråga, nr 313, och anförde:

Herr talman! Herr Ekinge har frågat mig om jag är beredd att slopa ramen för igångsättningstillstånd för styckebyggda småhus i egen regi, som skall uppföras utan statliga lån.

Med stöd av lagen (1971:1204) om byggnadstillstånd har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser om tillståndsgivningen och ramar för bl. a. beslut om byggnadstillstånd för bostadsbyggandet utan statliga lån.

Dessa ramar liksom ramarna för det statsbelånade bostadsbyggandet bestäms på grundval av en bedömning av de samhällsekonomiska förhållandena, bostadsförsörjningssituationen, läget på arbetsmarknaden och andra väsentliga allmänna intressen. Jag kan med hänsyn härtill inte förorda att det bostadsbyggande som avses i herr *Ekinges* fråga undantas från rambegränsning.

Herr EKINGE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Bakgrunden till min fråga är att samtidigt som staten stimulerar bostadsbyggandet genom kompensation för viss del av momsen hindras egnahemsbyggare genom att de hos länsbostadsnämnderna måste få igångsättningstillstånd – och det ges bara inom ramen för den kvot som finns för uppförande av styckebyggda småhus i egen regi. Är kvoten slut får man inget igångsättningstillstånd. Det är på något sätt att ge med ena handen och ta tillbaka med den andra.

Visserligen var statsrådets svar entydigt, men det var inte tillfredsställande, det måste jag säga. Många frågor reser sig: Vilka samhällsekonomiska, vilka bostadsförsörjningsmässiga eller vilka arbetsmarknadsmässiga hinder finns det i dag för att slopa ramen just för den här gruppen av småhus? Det måste vara det fjärde motiv som statsrådet angav – "andra väsentliga allmänna intressen" – som innebär krav som på något sätt skall tillgodoses. Skulle detta vara anledningen till att man inte kan slopa den här kvoten?

Andra frågor uppstår naturligtvis också: Fanns inte samma motiv när man beslutade om stimulansbidraget? Går det att använda samma motiv både för att ge ett stimulansbidrag och för att hindra att det utnyttjas?

Var det inte ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga motiv som låg till grund också för beslutet om att ge det här stimulansbidraget i form av momssänkning?

Den politiska hanteringen av den här frågan är tyvärr inte tillfredsställande. Behandlingen av de egnahemsbyggare som det här gäller är omotiverad i allra högsta grad. Därför har jag nödgats ställa dessa kompletterande frågor till bostadsministern.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! För det första har herr Ekinge fel när han säger att ramen är fylld. Ramen för den statliga långivningen under 1974 ger utrymme för uppförande av ytterligare 10 000–15 000 småhus.

För det andra kommer småhus utan statliga lån inte, med den nya bostadspolitik som jag hoppas vi kommer att anta här i slutet av året, att få några räntesubventioner, och det är en mycket stor nackdel som i framtiden kommer att vara vidhäftad privata lån.

För det tredje är småhus utan statliga lån, särskilt sådana som byggs i grupp, ofta avsevärt dyrare än de privatfinansierade. Det är en väldigt viktig konsumentupplysningsfråga. Skillnaden i genomsnitt är, enligt en undersökning som bostadsstyrelsen har gjort, 40 000 kronor mellan privatfinansierade och statligt finansierade.

För det fjärde är man från kommunernas sida kritisk mot onödiga frisläpp därför att de spolierar den kommunala turordningen och försvårar planeringen av småhusbyggandet.

För det femte kan byggande av småhus utan statliga lån öka tendensen till segregation.

Detta är våra motiv för att inte släppa fram privatfinansierade hus när vi har kvar så betydande delar av de statliga kvoterna. Det vore en dålig bostadspolitik, och därför måste svaret på herr Ekinges fråga bli ett nej.

Herr EKINGE (fp):

Herr talman! Det är klart belagt att gruppbebyggelse utan statliga lån ofta blir dyrare. Därför hade jag ställt min fråga så, att den gällde styckebyggda småhus i egen regi. Det är på den punkten som jag vill ha svar. Vi upplever i dag att väldigt många står i kö och vill utnyttja möjligheten att få igångsättningstillstånd före årets slut.

På de andra punkterna är vi säkerligen överens. Ingen vill väl medverka till en segregation. Men det gäller en liten grupp som upplever den här situationen som uttryck för ett byråkratiskt krångel. Och att tala om att detta skulle medverka till segregation det är att söka argument som i varje fall inte finns i den omedelbara förgrunden.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! I mycket stor utsträckning tror jag att detta problem beror på att man inte har tillräcklig upplysning och information om det

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. förekomsten
av svenska bankers
lånegarantier till
Sydafrika*

faktiska förhållandet. Jag upprepar att det finns utrymme på de statliga kvoterna. Skälet till att vi över huvud taget haft en möjlighet till frisläpp tidigare har varit att vi haft kommuner som velat bygga mera än vad som ryms inom den statliga kvoten.

Även om den undersökning jag nyss åberopade gällde en annan typ av hus vet vi med all säkerhet att motsvarande förhållande finns även i fråga om den här typen av småhus. Jag kan därför inte se någon anledning till att vi skall ta bort, som herr Ekinge föreslog, ramen för vissa småhus. Jag menar att det på den här punkten finns väldigt starka skäl för att dels bibehålla de nuvarande principerna, dels upplysa de byggande om de fördelar som finns med de statliga lånen.

Herr EKINGE (fp):

Herr talman! Om det är brist i informationen, hoppas jag ändå att den här debatten har gjort någon nytta. Det måste vara angeläget för oss alla att sprida upplysning så att inte hundratals människor står i kö helt i onödan, om jag tolkar statsrådet rätt.

Det andra jag hade åsyftat med min fråga och möjligen hoppats att statsrådet skulle kunna ge besked om var om man i ett läge där man ändå har uppenbara problem skulle kunna överväga att ta en del av nästa års kvot i anspråk i förskott i den utsträckning det behövs för att lösa dessa problem.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Ang. förekomsten av svenska bankers lånegarantier till Sydafrika

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Granstedts* (c) i kammarens protokoll för den 29 oktober intagna fråga, nr 297, och anförde:

Herr talman! Herr Granstedt har frågat mig om jag vill kommentera pressuppgifter om att svenska banker – varav en statlig – garanterat lån till Sydafrika.

Uppgifterna om att svenska banker, däribland Sveriges kreditbank, har medverkat vid placeringen av sydafrikanska lån på den internationella kapitalmarknaden är riktiga.

Min kommentar är – mot bakgrund av regeringens allmänna uppfattning om den sydafrikanska regimen – att svenska banker bör avhålla sig från att medverka i transaktioner av det nu aktuella slaget.

Jag vill tillägga att regeringen av samma skäl avrätt svenska företag från investeringar i Sydafrika.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Utän tvivel är det sydafrikanska systemet mycket beroende av sin

ekonomiska styrka och framgång. Man måste bevisa systemets lönsamhet för de inhemska kapitalintressen som är en förutsättning för dess existens och också för de utländska kapitalintressen som stöder regimen. Sydafrikas ekonomiska styrka ger också möjlighet till ett visst inflytande i det övriga Afrika. Därför är det naturligtvis mycket beklagligt att det också finns svenska intressen i Sydafrika; jag har också tidigare haft anledning att ta upp det här i kammaren.

Det svenska stöd till Sydafrikas kapitalanskaffning som har konstaterats är väldigt allvarligt. I och för sig är det förståeligt om regeringen när det gäller bankväsendet i allmänhet inskränker sig till uttalanden av den typ som vi har fått av handelsministern i dag och som ju liknar de uttalanden som har gjorts tidigare i fråga om privata investeringar i Sydafrika, men ett alldeles speciellt problem erbjuder det ändå när en statligt ägd bank går in med sådan här hantering.

Själva motivet för ett statligt ägande måste ju vara att man skall kunna påverka den statligt ägda bankens policy. I det här fallet är det uppenbart att banken har agerat på ett sätt som står helt i strid med ägarens-statens klart uttalade intentioner.

Jag tycker att det är litet beklagligt att inte statsrådet i sitt svar tog upp den här problematiken, i vilken mån man skall anse att en statlig bank skall kunna agera helt i strid med den svenska statens önskemål och intentioner, men jag kanske kan hoppas på att få den frågan litet närmare belyst i en replik.

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Frågan gällde inte det problem som herr Granstedt tar upp nu. Svaret är helt enkelt att vi från regeringens sida har gjort ledningen för den nuvarande PK-banken uppmärksam på det olämpliga i att delta i sådana transaktioner. Därmed har vi väl visat vad vi tycker om den aktion som banken var med om för ett par år sedan.

Att regeringen inte kan delta i bankens löpande beslut är väl uppenbart, men vår uppfattning har vi uttryckt både offentligen och direkt till bankledningen. Jag tror att bankledningen klart nog har observerat vår inställning till bankens agerande.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Innehållet i min fråga framgår av formuleringen; jag bad om kommentarer till att svenska banker – varav en statlig – hade engagerat sig i den här verksamheten. Det faktum att en bank var statlig, med de speciella problem det förde in i sammanhanget, ville jag då naturligtvis ha belyst, och det har jag också fått.

Naturligtvis är det ändå litet anmärkningsvärt att staten som ägare inte har mera insyn i och inflytande över så stora åtaganden som det här är fråga om, men jag noterar med tillfredsställelse att regeringen tydligen har haft kontakt med banken. Jag hoppas att handelsministerns

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. utfästelser om
företagsetablering i
utlandet*

uttalande innebär att sådana här engagemang inte kommer att upprepas i framtiden.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Ang. utfästelser om företagsetablering i utlandet

Herr handelsministern FELDT erhöll ordet för att besvara herr *Berndtsons* (vpk) i kammarens protokoll för den 30 oktober intagna fråga, nr 305, till herr industriministern, och anförde:

Herr talman! Herr Berndtson har frågat industriministern om utfästelser om företagsetablering i andra länder skall anses vara försvarbara som medel att söka uppnå leveransavtal av produkter från svensk krigsindustri. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Svenska företag måste i vissa fall lämna utfästelser om företagsetablering utomlands för att uppnå avtal om export av svenska varor. Detta gäller särskilt vissa typer av exportaffärer och vid export till marknader som skyddas mot import.

Jag finner utfästelser om företagsetablering för produktion utomlands försvarbara om de ligger i linje med våra industri- och sysselsättningspolitiska strävanden, som de utvecklats i propositionen 89 år 1974.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Samtidigt som jag tackar handelsministern för svaret på min enkla fråga vill jag redovisa några företeelser som föranlett frågan.

Det har i år förekommit stor aktivitet från ledningen för SAAB-Scania i syfte att sälja flygplanet Viggen till flera NATO-länder. I uppenbart syfte att få övertag i konkurrensen med Frankrike och USA har man utlovat betydande investeringar och arbetstillfällen i de tilltänkta köparländerna, Holland, Belgien, Norge och Danmark. Det finns flera aspekter på denna verksamhet, och jag vill peka på några av dem.

1. När det gäller export av krigsmateriel bör mycket stor restriktivitet råda. Det är därför befogat att fråga om regeringen gett sanktion till denna aktivitet i länder som tillhör NATO.

2. Kapitlexporten är redan omfattande, och det finns skäl att begränsa den. De utfästelser som SAAB-Scania och flera andra storföretag gjort skulle innebära ökad kapitlexport. Till saken hör också att väldiga belopp tillförts krigsindustrin av statliga medel, som ett enskilt företag nu vill utnyttja utomlands. Sker det med regeringens goda minne?

3. Det kanske mest aktuella är att frågan om civil produktion som alternativ till den dominerande militära tillverkningen, exempelvis i Linköping, har blivit allt mer brännande. Anser verkligen regeringen att SAAB-Scantias inriktning att satsa på flygplanstillverkning i de angivna länderna är förenlig med strävandena att skapa civil produktion i Linköping? Arbetarna där gör det uppenbarligen inte.

Handelsministern säger att sådana företagsetableringar är försvarbara om de ligger i linje med våra industri- och sysselsättningspolitiska strävanden. Jag vill påstå att de inte gör det.

Vi har ju länge från vpk krävt ett program för civil produktion som ersättning för den militära tillverkningen, bl. a. i Linköping. Om man nu satsar på internationell produktion av Viggenplan, så kan vi befara att detta motverkar strävandena att skapa civil sysselsättning i Linköping. För de anställda i Linköping måste det vara mer angeläget med civila jobb där än med löften om investeringar och arbetstillfällen i andra länder.

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! På herr Berndtsons fråga huruvida regeringen sanktionerar försäljning av krigsmateriel till länder som tillhör NATO, skall jag be att få upplysa herr Berndtson om att Sverige vid många tillfällen har sålt krigsmateriel till Danmark och Norge, två länder som såvitt jag vet tillhör NATO. Vi har alltså tidigare sanktionerat sådana beslut. Jag vill fråga om herr Berndtson anser att vi skall upphöra med sådana leveranser till Danmark och Norge.

Herr Berndtsons övriga frågor hänför sig till en helt hypotetisk situation. Vi vet ännu inte huruvida denna affär blir av. Vi vet ännu inte vad det är för slags erbjudanden som SAAB i sådana fall skulle komma med. De har i varje fall aldrig konkretiserat det för den statliga myndighet som har att handlägga frågan om svenska företags etablering utomlands. När den situationen föreligger, är jag beredd att ta upp en diskussion om dessa utlandsinvesteringars förenlighet med den proposition som riksdagen har antagit och som nu förverkligas inom ramen för kontrollen av kapitalexport.

Herr Berndtson känner sig kompetent att redan nu avgöra allt detta. Det gör inte jag förrän jag har sett papperen på bordet och vet att det är en konkret, faktisk affär vi diskuterar. Ännu så länge är det bara en hypotes.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Men om man anser att förutsättningarna för företags- etableringar utomlands skall vara att de är försvarbara och "ligger i linje med våra industri- och sysselsättningspolitiska strävanden", som handelsministern säger i sitt svar, måste man väl också ha gjort den bedömningen att så är fallet. Jag vill emellertid påpeka att de anställda arbetarna vid SAAB-Scania t. o. m. rest kravet att de här planerna skulle stoppas. Arbetarna hyser nämligen inte tilltro till att genomförande av planerna skulle lösa sysselsättningsproblemen här hemma, utan de anser snarare att det skulle dra undan arbetstillfällen.

Jag tycker också att handelsministern bagatelliserar frågan om krigsmaterielproduktion i andra länder. Man har exporterat krigsmateriel till Norge och Danmark, säger handelsministern. Men här handlar det ju om att man också skall etablera ett produktionssamarbete med NATO-

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. utfästelser om
företagsetablering i
utlandet*

länder, och jag menar att frågan är allvarligare än vad handelsministern vill anse.

Låt mig också påpeka att det har varit en mycket stark opinion just i Linköping – där förhållandet ju är det att var femte förvärvsarbetande i dag är sysselsatt med militär produktion – för att man skall skapa civila alternativ i produktionshänseende. Därför menar jag att det är mycket angeläget att man satsar på den sidan i stället för att försöka sälja Viggenplan utomlands.

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Herr Berndtson envisas med att försöka diskutera en affär som ännu inte existerar.

Enligt riksdagens regler ställer herr Berndtson sin fråga på ett allmänt principiellt sätt, och jag svarar på den frågan att vilken etablering som helst som är i linje med våra industri- och sysselsättningspolitiska strävanden är försvarbar. Jag har därmed inte på något vis tagit ställning till den affär som herr Berndtson sedan envist återvänder till i sina repliker och som jag över huvud taget inte har graderat – om den är bra eller dålig för Sverige, allvarlig eller icke allvarlig.

När affären föreligger kan vi diskutera den frågan men inte så länge det bara är en hypotes. Det trodde jag att herr Berndtson kunde inse.

Om vi finner att affären inte är försvarbar ur de här synpunkterna, ja, då bör regeringen och de organ som har ansvaret avvisa hela affären. Så enkelt är det. Men det vet vi alltså ännu inte.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Bör man inte ha en uppfattning om riktigheten i miljardinvesteringar i andra länder och tiotusentals arbetstillfällen i dessa länder? Skall det verkligen vara nödvändigt att ett färdigt avtal föreligger innan handelsministern redovisar en uppfattning i den frågan? Det tycker jag verkar oroande.

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Jag lider av den svagheten att jag behöver vissa fakta, viss information, innan jag tar ställning. Men det är någonting som herr Berndtson tydligen helt sätter sig över. Gratulerar!

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Har över huvud taget dessa diskussioner försiggått med eller utan regeringens medverkan?

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. svenska
bankers lånegaran-
tier till Sydafrika*

Herr handelsministern FELDT erhöill ordet för att besvara herr *Måbrinks* (vpk) i kammarens protokoll för den 31 oktober intagna fråga, nr 312, och anförde:

Herr talman! Herr *Måbrink* har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av att svenska banker, däribland även statliga, genom lånegarantier för sydafrikanska obligationsemissioner stödjer den rasistiska regimen i Sydafrikanska unionen.

Mitt svar på frågan är att svenska regeringen på grund av sin allmänna i många olika sammanhang framförda uppfattning om den sydafrikanska regimen anser att svenska banker bör avhålla sig från att medverka vid transaktioner av det nu aktuella slaget.

Jag har gjort PK-banken uppmärksam på regeringens inställning.

Jag vill tillägga att regeringen av samma skäl avrått svenska företag från investeringar i Sydafrika.

Herr *MÅBRINK* (vpk):

Herr talman! Jag tackar handelsministern för svaret.

Befrielse rörelserna i Sydafrika och Namibia har vädjat till bl. a. Sverige att bryta de ekonomiska förbindelserna med den vita härsarklassen i Sydafrika.

En klar majoritet av svenska folket – inte minst inom fackföreningsrörelsen – stöder befrielse rörelsernas kamp mot det ekonomiska, politiska och kulturella förtrycket i Sydafrika.

Sverige har i FN fördömt apartheidpolitiken i skarpa ordalag, och Sverige ger också stöd till befrielse rörelserna i nämnda länder. Detta är den svenska regeringens positiva ansikte inför de förtryckta och av rasistregimen i Sydafrika förnedrade människorna. Det andra ansiktet – det negativa – är att svenska privata banker och dessutom en svensk statlig bank hjälper förtryckarna i Sydafrika att låna pengar utomlands, pengar som är livsviktiga för att kunna upprätthålla terrorn och förtrycket, och livsviktiga för att bygga upp en krigsapparat riktad mot de angränsande progressiva staterna i södra Afrika.

Svensk storförfinans investerar under gynnsamma villkor i Sydafrika och bidrar på det sättet till att stötta upp en avskyvärd regim. Men även staten har alltså ett finger med i detta dubbelmoralspel. Den statliga Kreditbanken, nuvarande PK-banken, urholkar genom sina lånegarantier till Sydafrika de starka officiella fördömanden som gjorts. Vad får de förtryckta afrikanerna för uppfattning av det officiella Sverige, om en sådan verksamhet får fortsätta?

Handelsministern talar inte klarspråk i den här frågan. Det räcker inte med att säga att bankerna bör avhålla sig från åtaganden som undergarant för Sydafrikalån i utlandet. Det räcker inte med att avråda svensk storförfinans från investeringar i Sydafrika. Det avgörande är att få till stånd ett stopp för den här verksamheten. Och då är min fråga: Ämnar handelsministern och regeringen vidta några åtgärder i den riktningen?

Tisdagen den
12 november 1974

Ang. beslutanderätten vid inredning av församlingskyrkor

Herr handelsministern FELDT:

Herr talman! Jag antar att herr Måbrink känner till den svenska inställningen till ekonomiska sanktioner. Det är nämligen den som det är fråga om här. Vi anser att sådana sanktioner skall vidtas när de har någon utsikt att bli effektiva. Och för att de skall bli det måste det finnas en någorlunda bred internationell uppslutning bakom dem. Detta gör att vårt agerande i FN och i andra organisationer har inriktats på att få till stånd en sådan uppslutning. Vi har för närvarande vår uppmärksamhet riktad på frågan i syfte att få klarhet i huruvida det finns förutsättningar för i första hand stormakternas medverkan i ett sanktionsbeslut för att på det sättet göra det effektivt.

Att förbjuda svenska banker att vara underwriters till obligationsemissioner kostar oss inte någonting, och det har naturligtvis heller ingen effekt på den ekonomiska situationen i Sydafrika. När vi intar en negativ hållning till detta, så är det för att vi på intet sätt vill bidra till den sydafrikanska regimens framgångar. Men vi inbillar oss inte ett ögonblick att vi skapar dess undergång genom att det lilla Sverige vidtar ekonomiska sanktioner av det slag som herr Måbrink här talar om. Därför måste det finnas ett internationellt underlag. Det underlaget håller på att växa, och vi arbetar på att få det tillräckligt starkt och brett för att ge resultat.

Herr MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som handelsministern säger, att det måste finnas en bred uppslutning när det gäller att få till stånd en ekonomisk sanktion mot Sydafrika. Men därför finns det ju ingen anledning för Sverige att säga att så länge som det inte finns en sådan uppslutning skall vi avvakta. Jag tycker att Sverige här skulle kunna gå i spetsen och börja med ekonomiska sanktioner. Lyssna på vad befrielseörelserna i Sydafrika och Namibia säger och begär! De har gjort den bedömningen att Sverige som det första landet i västvärlden skulle kunna ta initiativ och börja med ekonomiska sanktioner samt förbjuda svenskt kapital att investera i Sydafrika.

Slutligen sade handelsministern att bankernas verksamhet beträffande Sydafrika kostar oss ingenting. Nej, men det är ju en politisk fråga av stor vikt. Det är det det handlar om.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Ang. beslutanderätten vid inredning av församlingskyrkor

Herr kommunministern GUSTAFSSON erhöll ordet för att besvara herr *Lundgrens* (s) i kammarens protokoll för den 5 november intagna fråga, nr 321, och anförde:

Herr talman! Herr Lundgren har frågat mig om riksantikvarieämbetet, domkapitel eller biskop har möjligheter att stoppa att en av svenska kyr-

kans församlingskyrkor, som är under uppförande, inreds med såväl dopfunt som dopgrav.

Enligt kungörelsen med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet skall förslag till kyrkobyggnad granskas och godkännas av riksantikvarien. Riksantikvarien skall därvid inhämta yttrande från domkapitlet huruvida det finns något att erinra från kyrklig synpunkt mot förslaget. Har kyrkobyggnad inte godkänts av riksantikvarien får den inte tas i stadigvarande bruk för sitt ändamål, om inte riksantikvarien efter hörande av domkapitlet särskilt medger det.

När en kyrkobyggnad är färdig att tas i bruk som församlingskyrka skall den i allmänhet invigas av biskopen. Biskopen har inte möjlighet att inviga församlingskyrkan, om inte riksantikvariens godkännande föreligger. Å andra sidan torde inte heller biskop kunna vägra att inviga kyrka som uppförts i enlighet med det förslag som riksantikvarien godkänt.

Riksantikvariens beslut i fråga om godkännande av förslag till ny kyrka kan överklagas till Kungl. Maj:t.

Herr LUNDGREN (s):

Herr talman! Bakgrunden till min fråga finns inom kyrkosamfälligheten i Märsta. I en av stadsdelarna är för närvarande en kyrka under uppförande.

Från början hade man tänkt sig två kyrkliga byggnader i stadsdelen, en för svenska kyrkan och en frikyrklig. I stället kom man i god ekumenisk anda överens om att samsas i *en* kyrka. Frikyrkorådet och kyrkorådet enades om att en svenska kyrkans församlingskyrka skulle byggas och att även andra trossamfund skulle få använda den. I en nästkommande nybyggd stadsdel skulle däremot ett frikyrkligt trossamfund vara huvudman för kyrkan, och på likartat sätt skulle den kyrkan stå till förfogande för andra trossamfund. Det ansågs självklart av de kristna lekmännen att kyrkorna skulle inredas så, att de verkligen kan fylla sin ekumeniska funktion, alltså med möjligheter till såväl barn- som vuxendop.

Teologisk fastlåsthet har ofta omöjliggjort praktisk ekumenik. Därför har glädjen över denna samverkan varit påtaglig och intresset stort.

Men nämn den glädje som varar! Nu har såväl präster inom samfälligheten som ärkebiskopen och domkapitlet börjat protestera. Prästerna skriver att de ser med oro på den planerade dopgraven. "I en sådan kyrka tvingas vi förvalta ett sakrament som något annat samfund sedan kan ogiltigförklara bara några meter därifrån." Ärkebiskopen ifrågasätter i en domkapitlets skrivelse om något positivt står att vinna genom byggandet av en dopgrav. "Det kan också", säger han, "bli ett onödigt incitament när det gäller de närmaste årens kyrkobyggande."

Dessa yttranden har tyvärr fått riksantivarieämbetet att också darra på manschetten. I en skrivelse ifrågasätts "anordnandet av dopgrav mot bakgrund av vad domkapitlet anfört i sitt yttrande".

Nr 119

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. beslutande-
rätten vid inredning
av församlingskyr-
kor*

Tisdagen den
12 november 1974

*Ang. begärd
översyn av stödet till
ungdomsorganisa-
tionerna*

Det är, herr talman, beklämmande att teologi skall vara så fyrkantig ibland. Det skadar kristendomen. Det är emellertid väl att det – vilket framgår av statsrådets svar – inte finns några formella möjligheter för domkapitel och biskop att ändra denna ekumeniska församlingskyrkas inredning. Att riksantikvarieämbetet har möjligheter att stoppa fullföljandet av den planerade inredningen är däremot tyvärr inte uteslutet. Jag hoppas emellertid att ämbetet inte gör det. Det skulle allvarligt utmana den lokala opinionen. Dessutom förutsätter jag att ett överklagande av ett beslut om ett stopp skulle bifallas av Kungl. Maj:t.

Jag tackar varmt för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Ang. begärd översyn av stödet till ungdomsorganisationerna

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN erhöll ordet för att besvara herr *Norrby* (c) i kammarens protokoll för den 30 oktober intagna fråga, nr 302, till herr utbildningsministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Norrby* har frågat chefen för utbildningsdepartementet vilka åtgärder han vidtagit med anledning av den av riksdagen begärda översynen av stödet till ungdomsorganisationerna. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Riksdagen uttalade vid behandlingen av vissa ungdomsfrågor hösten 1973 att en skyndsam översyn borde göras av samhällets totala stöd till den inom olika organisationer bedrivna ungdomsverksamheten. I årets statsverksproposition tog departementschefen upp frågan vid behandlingen av bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet (propositionen 1974:1, bil. 10 s. 52 och 53). Han anslöt sig därvid till riksdagens uppfattning och framhöll att behovet av en översyn till övervägande delen hängde samman med frågan om hur ungdomsorganisationernas lokala verksamhet skall stödjas, varvid ansvarsfördelningen mellan stat och kommun angavs vara av central betydelse. Vad departementschefen anförde om översynsarbetet lämnades utan erinran av riksdagen. Under våren påbörjades översynsarbetet inom departementet. Som ett led i detta arbete har under hösten överläggningar ägt rum med representanter för Svenska kommunförbundet och olika ungdomsorganisationer, där frågan om den framtida utformningen av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet har diskuterats. Det av statens ungdomsråd framlagda förslaget om centralt stöd till ungdomsorganisationerna bereds för närvarande inom departementet.

Herr *NORRBY* (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på frågan. Anledningen till att jag ställt den är det faktum att under föregående år ett flertal motioner kom in till riksdagen med krav på utredning angående

statens bidrag till ungdomsorganisationerna. Kulturutskottet yttrade med anledning av dessa motioner att det enligt utskottets mening brister i fråga om samordningen och utformningen av det statliga stödet. Utskottet förordade därför en skyndsam översyn av samhällets totala stöd. Utskottet sade vidare att i arbetet bör deltaga företrädare för bidragsgivarna – staten, landstingen och primärkommunerna – och även för de bidragsmottagande organisationerna.

Det här stödet, som ju ges i olika former, är värdefullt. Jag vill här säga att också det lokala aktivitetsstödet är ett av de lokala organisationerna mycket uppskattat bidrag. Det är väl det enda bidrag från staten som utgår direkt till de lokala organisationerna.

Statsrådet hade själv en motion i frågan i fjol. Däri sade statsrådet att utredningen skall göras i anknytning till den kommunalekonomiska utredningen, varför antingen en arbetsgrupp skall syssla med de här frågorna, eller att utredningen skall utföras av den kommunalekonomiska utredningen.

Det har gått en tid sedan riksdagen fattade det beslutet. Jag noterar också att statsrådet i våras – den 20 mars tror jag det var – sade att översynsarbetet hade påbörjats. Det är riktigt, och detta har också konstaterats i svaret.

Nu har det emellertid skett en hel del. Sålunda har SIA avlämnat ett mycket innehållsrikt och omfångsrikt utredningsmaterial, där t. ex. de frivilliga aktiviteterna inom skolan diskuteras. I anledning därav vill jag ställa en fråga till statsrådet. Anser statsrådet att vad som har föreslagits i SIA-utredningen har någon inverkan på bidragsgivningen? Likaså vill jag gärna fråga när i så fall den nu sittande utredningen kan tänkas lägga fram sitt betänkande eller ett förslag i ärendet?

Fru statsrådet HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Beträffande de överväganden som kan komma att göras i anledning av SIA-utredningens betänkande kan jag naturligtvis inte uttala mig ännu, eftersom den utredningen nu är ute på remiss. Det blir först under nästa år som vi får ta ställning till den.

Tidsplanen för översynsarbetet, vilket alltså sker inom departementet men i samråd med organisationer och förbund, anger att vi i statsverkspropositionen eller senare under nästa år skall kunna redovisa resultatet.

Herr NORRBY (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka även för detta svar.

Jag noterar med tillfredsställelse att utredningen drivs så skyndsamt att vi kan vänta ett förslag i statsverkspropositionen nästa år. Vidare noterar jag att SIA-utredningen har tagit upp dessa frågor. Enligt min mening finns det ett ganska viktigt samband mellan de statliga bidragen och den verksamhet som ideella organisationer, idrottsorganisationer m. fl. förutsätts bedriva. Därför blir den frågan säkerligen aktuell i utredningsarbetet. Den kanske tyvärr orsakar en fördröjning av arbetet,

Nr 119

Tisdagen den
12 november 1974

men jag hoppas att man skall hinna med att överväga frågan innan statsverkspropositionen avlämnas.

Överläggningen var härmed slutad.

Ang. begärd

*översyn av stödet till
ungdomsorganisa-
tionerna*

§ 10 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner nr 146 och 162 till näringsutskottet samt nr 164 och 169 till skatteutskottet.

§ 11 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 170 till utskott enligt följande:

Bilaga 1	till justitieutskottet
Bilaga 2	” försvarsutskottet
Bilaga 3	” socialutskottet
Bilaga 4	” trafikutskottet
Bilaga 5	” finansutskottet
Bilaga 6, punkterna 1 och 2.....	” kulturutskottet
i övrigt.....	” utbildningsutskottet
Bilaga 7	” jordbruksutskottet
Bilaga 8, punkten 1	” näringsutskottet
punkten 2	” försvarsutskottet
Bilaga 9	” inrikesutskottet
Bilaga 10	” civilutskottet
Bilaga 11	” näringsutskottet
Bilaga 12	” civilutskottet

§ 12 föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner nr 172 till justitieutskottet, nr 175 till jordbruksutskottet och nr 176 till skatteutskottet.

§ 13 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkanden nr 56–61, skatteutskottets betänkanden nr 51 och 52, lagutskottets betänkanden nr 29, 30 och 34, försvarsutskottets betänkanden nr 26 och 27, socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 29 och 30, socialutskottets betänkanden nr 27, 33 och 35, kulturutskottets betänkanden nr 18 och 19, utbildningsutskottets betänkanden nr 31 och 32, jordbruksutskottets betänkanden nr 32, 34, 36, 39 och 40, näringsutskottets betänkanden nr 42–44 och 49, inrikesutskottets betänkanden nr 17–24 samt civilutskottets betänkande nr 35.

Ordet lämnades på begäran till

Herr GRANSTEDT (c), som yttrade:

Herr talman! Det torde vara en allmänt accepterad uppfattning att handelsvillkoren och förhållandena på världsmarknaden är av mycket stor betydelse för utvecklingsländernas ekonomiska situation. Beroendet av råvaruexport och det ringa förädlingsvärdet i exportprodukterna påverkar såväl u-ländernas valutasituation som sysselsättningsläget. Situationen förvärras ytterligare i länder där man till stor del är hänvisad till export av jordbruksråvaror trots att jordbrukets kapacitet helt skulle behövas för att klara av de egna livsmedelsproblemen. Samtidigt som u-länderna pressas att driva upp sin råvaruexport till högsta möjliga nivå hänvisas de i stor utsträckning för sin försörjning av industriella färdigvaror till import från industriländerna, även i de fall produkterna baseras på råvaror som produceras i det egna landet eller i andra u-länder.

Mönstret för Sveriges import från u-länderna följer i stort sett vad som gäller för industriländer i allmänhet. Av Sveriges totala import från u-länder – enligt SCB:s definition – under år 1973 om 4 317 miljoner kronor var ca 27,4 procent livsmedel, 37,5 procent energiråvaror, 15,2 procent andra råvaror och halvfabrikat och 19,9 procent industriella färdigvaror eller andra långt bearbetade industriprodukter.

Av vår totala import 1972 om 38 390 miljoner kronor var 8,5 procent livsmedel, 10,4 procent energiråvaror och elenergi, 15,9 procent andra råvaror och halvfabrikat och 65,2 procent industriella färdigvaror och långtbearbetade produkter.

Även om man tar hänsyn till att energiråvarorna utgör ett dominerande inslag i vår import från u-länderna måste den låga andelen industriellt förädlade produkter och den höga andelen livsmedelsprodukter stämma till eftertanke. I våra strävanden att arbeta för en global utjämning måste det vara ett mål dels att u-länderna i så stor utsträckning som möjligt skall kunna förädla sina egna råvaror, dels att de i största möjliga mån skall kunna använda sin kapacitet för livsmedelsproduktion för egna behov. Uppenbarligen måste såväl vårt tekniska bistånd som utformningen av våra importregleringar spela en stor roll härvidlag. Sveriges möjligheter att påverka internationella handelsöverenskommelser måste också beaktas.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr handelsministern få ställa följande frågor:

1. Hur ser handelsministern på den framtida utvecklingen av vår import från u-länder?

2. Instämmer handelsministern med principerna att u-länderna i största möjliga mån bör kunna förädla sina egna råvaror och utnyttja sin kapacitet till livsmedelsproduktion för egna behov?

3. Vilka åtgärder är handelsministern beredd att vidta för att påverka varufördelningen av vår import från u-länderna?

Denna anhållan bordlades.

§ 15 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner

Nr 127 med förslag till lag om ändring i förordningen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.

Nr 166 med förslag till ändringar i naturvårdslagen (1964:822) och skogsvårdslagen (1948:237), m. m.

Nr 167 angående representation för de anställda i allmän försäkringskassas styrelse, m. m.

Nr 168 med förslag till lag om kreditpolitiska medel, m. m.

Nr 171 med förslag till lag om ändring i stämpelskattelagen (1964:308), m. m.

Nr 173 med förslag till ändring i lagen (1973:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar avseende sekretesskydd för handlingar i ärenden rörande studiestöd under sjukdom, m. m.

Nr 174 med förslag till lag om ändring i statstjänstemannalagen (1965:274), m. m.

Nr 178 med förslag till lag om ändring i lagen (1919:240) om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet

Nr 179 angående försäljning av en fastighet i Växjö

Nr 180 med förslag till lag om ändring i tullagen (1973:670), m. m.

§ 16 Anmäldes och bordlades framställningarna

Nr 22 Fullmäktiges i riksbanken förslag om riksbankens organisation m. m.

Nr 23 Fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till vissa ändringar i reglementet för riksgäldskontoret

§ 17 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Herr JOHANSSON i Växjö (c), som yttrade:

Herr talman! Jag hemställer att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:149 med förslag till organisation av den nya centralmyndigheten för domstolsväsendet m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter onsdagen den 20 november.

Denna hemställan bifölls.

§ 18 Anmäldes och bordlades motionerna

Nr 1932 av herr *Torwald*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:138 angående ändring i förordningen (1959:552) angående uppörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Nr 1933 av herrar *Gustafsson* i Stenkyrka och *Ekinge*

Nr 1934 av herrar *Schött* och *Danell*
avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:140 angående
transportstöd till Gotlandstrafiken

Nr 119
Tisdagen den
12 november 1974

Nr 1935 av herr *Ekinge m. fl.*

Nr 1936 av herr *Hallgren m. fl.*

Nr 1937 av herr *Nordgren*

Nr 1938 av herr *Träff m. fl.*

Nr 1939 av fru *Åsbrink*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:148 med förslag
till lag om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning

Nr 1940 av herrar *Johansson* i Växjö och *Polstam*

Nr 1941 av herr *Jonsson* i Alingsås *m. fl.*

Nr 1942 av herr *Lindahl* i Lidingö

Nr 1943 av herr *Lövenborg m. fl.*

Nr 1944 av herr *Oskarson* och fru *Jacobsson*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:154 med förslag
till viss lagstiftning om trafiknykterhetsbrott

§ 19 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga framstälts, nämligen

den 11 november av

Nr 335 Herr *Hjorth* (s) till herr justitieministern angående flyttningen
av vissa målenheter vid Uppsala läns norra tingsrätt:

Utgör den omflyttning av de tre domsagornas kanslilokaler i Upp-
sala, som aviserats till nyår, ett hinder för att Uppsala läns norra dom-
krets ej får bestå som självständig enhet?

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 17.00.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert